

'het volgende compromis bereikt: De regering zal een communiqué uitgeven; de tekst vrijwel die van Pelt, doch met mededeling dat (in overeenstemming met de proclamatie-Winkelman) in Zeeland wordt doorgevochten. Dit zal tussen aanhalingstekens moeten staan om duidelijk te doen uitkomen dat de regering daarvoor geen verantwoordelijkheid opneemt. De marine wordt niet genoemd omdat hij niet in de proclamatie is vermeld.'

'Ik ben nooit zo geschrokken van onze Nederlandse regering', zei Pelt ons ruim vijftien jaar later, 'als op de beruchte avond van de 14de mei.'¹
Het zou niet zijn laatste schrik zijn.

Begin

Toen de regering zich in Engeland vestigde, woonden daar ca. zesduizend Nederlanders, de meesten (naar wij vermoeden – er zijn geen detailcijfers) in of bij Londen. Er was daar een Hollandse Club die door een beperkt aantal zakenlieden gefrequentieerd werd, er was een vereniging 'Nederlandia' die voor haar honderden leden in de Britse hoofdstad jaarlijks een Sinterklaasavond organiseerde – veel saamhorigheid was er niet. Bij deze Nederlanders van wie de mannen in de regel werkzaam waren in het bedrijfsleven (bij handels- en scheepvaartmaatschappijen, in het bankwezen en bij grote Brits-Nederlandse concerns als de *Unilever* en de 'Koninklijke'/*Shell*), voegden zich tijdens en vlak na de dagen van de Duitse invasie enkele honderden vluchtelingen, in totaal tot begin juli '40 ca. zestienhonderd², van wie echter een deel pas in juni uit Frankrijk arriveerde (daarop komen wij nog terug). Die vluchtelingen werden door de Engelse autoriteiten die sterk onder de indruk waren van de berichten dat in Nederland, België en Frankrijk een even omvangrijke als sinistere 'Vijfde Colonne' aan het werk geweest was, en die vreesden dat zich onder de vluchtelingen geheime Duitse agenten bevonden, eerst in kampen verzameld waar zij op hun betrouwbaarheid onderzocht werden. Nagenoeg allen bevonden zich na korte tijd op vrije voeten en konden emplooi gaan zoeken.

Dan arriveerden uit Nederland de meeste eenheden van de Nederlandse marine, tal van vrachtschepen en kustvaarders, ruim 40 van de 800 vissersschepen en, in eerste instantie, ongeveer tweehonderd militairen van de

¹ A. Pelt, 30 dec. 1955. ² In deel 3 spraken wij van ca. drieduizend vluchtelingen – dat cijfer is te hoog geweest.